

Janko Kersnik

1852 – 1897

Rojstvo

Janko Kersnik se je rodil 4. septembra 1852 na gradu Brdo pri Lukovici. Oče je bil meščan – sodnik, mati pa plemkinja. Svojo mladost je preživel na Brdu.

Grad Brdo

Grad Brdo je bil zgrajen v začetku 16. stoletja. V začetku 19. stoletja ga je priženil sodnik Jožef Kersnik hkrati z obsežnim posestvom. Jožef Kersnik je bil oče Janka Kersnika. Od 1868. leta do druge svetovne vojne so bili v njem okrajno sodišče, davkarija in zapori. Ker so v gradu v času druge svetovne vojne bivali nemški policisti, so partizani grad 1943 leta požgali. Tako danes stoji, namesto nekoč mogočnega gradu, le obnovljen jugozahodni stolp, južna in zahodna grajska stena. Tu je tudi grajski vhodni portal z Lambergovim grbom in letnico 1522.

Šolanje in službovanje

Od leta 1858 do 1862 je obiskoval normalko v Ljubljani in gimnazijo od leta 1862 do 1869. Ker je bil zaveden Slovenec, je moral iz sedmega razreda izstopiti, sicer bi bil izključen. Eno leto ga je doma poučeval Fran Levec, ki je Kersnika tudi pridobil za slovensko književnost. Po maturi leta 1870 se je Kersnik odpravil na Dunaj in kasneje v Gradec študirat pravo. Tam je leta 1874 tudi končal študij.

Najprej je bil pripravnik, leta 1878 pa je prevzel posle notarskega namestnika na Brdu. Notarski izpit je opravil leta 1880. Nato je do konca svojega življenja živel na Brdu v gradu, ki ga je podedoval po materini smrti.

Prezgodnja smrt

Leta 1895 je nevarno zbolel za sušico (jetika) v grlu. Umrli je 28. julija 1897 v Ljubljani. Žena Lojzka ga je dala prepeljati na Brdo in 30. julija so ga pokopali v rodbinski grob na domačem pokopališču.

Literarni razvoj

S književnostjo, slovensko in nemško se je seznanil Kersnik v krogu svoje izobražene družine. Imel je veliko veselje do knjig in zlasti do leposlovja. Rad je prebiral pesmi Simona Jenka in povesti Josipa Jurčiča.

Kersnik je že v gimnaziji pisal nemške pesmi, pod vplivom Levca pa jih je opustil in začel pesniti slovenske è Gomila.

Toda pomemben je le kot pisatelj. V svojih prvih pripovednih spisih je še močno romantik, toda istočasno v svojih podlistkih kritično in satirično obdeluje sodobno slovensko zaostalost. Romantiko je dokončno zapustil po letu 1881, ko je dokončal Jurčičeve Rokovnjače. V svojih kasnejših letih je realist.

Kot graščak je dobro poznal graščinsko gospodo, prav tako pa porajajoče se meščanstvo. Ker je imel kot notar in župan veliko opravkov s kmeti, je tudi te dobro poznal. Zato je v svojih delih opisoval naše meščanstvo in kmeta. V kmečki snovi je dobro risal moške značaje, v meščanski snovi pa je najboljši oblikovalec ženskih likov.

Janko Kersnik velja v slovenski književnosti za utemeljitelja poetičnega realizma, pomemben pa je tudi kot naš prvi podlistkar.

Dela

Prvi obsežnejši roman Na Žerinjah je začel snovati leta 1875. Objavil ga je v Jurčičevi Slovenski knjižnici. S tem leposlovnim delom se je uveljavil med slovenskimi pisatelji. Ob osemdeseti obletnici Janeza Bleiweisa je napisal slavnostno igrico Berite Novice. Po Jurčičevi smrti je dokončal roman Rokovnjači.

Iz življenja na podeželjskih gradovih je v Ljubljanskem zvonu objavil novelo Lutski ljudje in roman Rošlin in Verjanko, iz življenja trške in malomeščanske gospode pa romana Ciklaman, Agitator in povesti Gospod Janez in Jara gospoda. Kmečko življenje je orisal v povestih Testament in Očetov greh.

Posebno se je uveljavil v krajših slikah iz kmečkega življenja: Ponkrčev ata, Rojenica, V zemljiški knjigi, Mačkova očeta, Mohoričev Tone, Otroški dohtar, Kmetske slike in Mamon. Uspešen je bil tudi v daljših ljudskih povestih: Kako je stari Molek tatu iskal, Znojilčevega Marka božja pot, Za čast, Rejenčeva osveta.

Njegovo šegavost pa kažejo šaljivke: Dva adjutanta, Nova železnica, Dohtar Konec in njegov konj in Kolesarjeva snubitev.